

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
2024-2025 EĞİTİM VE ÖĞRETİM YILI
I. DÖNEM I. YAZILI SINAVI (ÜLKE GENELİ ORTAK)
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI
10. SINIF

**ÖĞLE
OTURUMU**

Adı ve Soyadı :
Sınıfı / Şubesi :
Öğrenci Numarası :

Aldığı Puan

ÖĞRENCİLERİN DİKKATİNE!

1. Bu soru kitapçığında 8 soru bulunmaktadır ve sınav süresi 40 dakikadır.
2. Cevaplarınızı, soruların altında boş bırakılan yerlere yazınız.
3. Sınav 100 tam puan üzerinden değerlendirilecektir. 2, 3 ve 4. sorular 10 puan; 1, 6 ve 8. sorular 12 puan, 5. soru 14 puan, 7. soru 20 puan değerindedir.

1. 1. Şiir (Halk Edebiyatı)

Zeynebim Zeynebim anlı Zeynebim
Üç köy içinde şanlı Zeynebim
Zeynebin alı var alı neylesin
Al yanak üstüne şalı neylesin

2. Şiir (Divan Edebiyatı)

Benüm tek hiç zar ü perişan olmasun yâ Rab
Esîri derd-i aşk u dâğ-ı hicran olmasun yâ Rab

Dem-â-dem cevrlerdür çekdiğüm bî-rahm bütlerden
Bu kâfirler esîri bir müselmân olmasun yâ Rab

**Bu şiirlerden hareketle, divan edebiyatı ile halk edebiyatının farklılıklarından birini yazınız.
(12 puan)**

Öğrencilerden, iki şiiri dil ve anlatım yönünden karşılaştırması ve bu şiirlerin arasındaki farklardan en az birini yazması beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

1. Divan edebiyatı dil olarak halk edebiyatına göre ağır ve süslüdür. Halk edebiyatının dili daha anlaşılır ve sadedir.
2. Halk edebiyatı dörtlükler hâlinde yazılır. Divan edebiyatı beyitler hâlinde yazılır.

2. Durgun sulardan fışkırmış pirinç başaklarının yeşilliği, yamaçlar ardında görünmez olunca kurak düz bir toprak; hiçbir köye, hiçbir değirmene uğramadan ıssız ve kavruk devam edip gidiyordu. Bir kılıç sırtı gibi parlayan ince dere; ayvalıklar, elmalıklar ortasında yemyeşil görünüyordu. Telgraf direklerinin sıralandığı beyaz, düz bir yol kıvrıla kıvrıla dönerek dağlara tırmanıyordu.

Bu parçada kullanılan anlatım biçimini ve bu anlatım biçiminin özelliklerinden birini yazınız. (10 puan)

Öğrencilerden, bu parçanın anlatım biçimi olan “betimleyici anlatımı” ifade etmeleri ve bu anlatım biçimine yönelik en az bir özellik yazmaları beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

1. Betimleyici anlatım kullanılmıştır. Bu anlatım biçiminde olay yoktur ve hareket bulunmaz.
2. Betimleyici anlatım kullanılmıştır. Bu anlatım biçiminde mekân betimleyici öğelerle gözümüzde canlandırılır.

3. Bay Büre Bey hemen kalabalık Oğuz beylerini çağırdı, konukladı. Oğlanın kıssasını anlattı, bütün beyler beğendiler. Sonra Dedem Korkut geldi, oğlana ad koydu. Görelim ne dedi:

Sesimi anla, sözümü dinle, Bay Büre Bey!
Yüce Tanrı sana bir oğul vermiş, bağışlasın

Sen oğlunu “Bamsam” diye okşarsın,
Bunun adı “Boz aygırlı Beyrek” olsun,
Adını ben verdim, yaşını Allah versin!

Dede Korkut Hikâyeleri’nden alınan bu parçadaki millî, manevi ve evrensel değerlerden herhangi birini belirleyerek yazınız. (10 puan)

Öğrencilerden, bu parçadaki millî, manevi ve evrensel değerlerden herhangi birini tespit etmeleri ve yazmaları beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

1. Ad verme geleneği işlenmiştir.
2. Allah ve Yüce Tanrı ifadeleri metinde kullanılan manevi ve evrensel değerlerdir.

4 ve 5. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Tahir, göğe baktı. İç geçirdi. Bu çorak toprağı ekip biçmenin, bundan böyle beş boğazı doyurmayacağı gün gibi açıktı. Göçüp gitmek lazım, dedi. Ama ne yapsındı. Köyden göçen her yiğidin Bakkal Refik'in oğlu Zahit kadar şansı yaver gitmemişti. Gidenlerin kimisi köye dönmüş kimisi de şehirde perişan olup inadından vazgeçmemişti. Hem gitse ne yapacaktı şehirde? Bir altın bileziğı olmalıydı insanın şehre gitmeden, göçmeden evvel. Esasında azıcık kabiliyeti olanın bile sırtı yere gelmezdi şehirde. Hadi, diyelim ki gitti, ya Zeynep ne olacaktı, üç sabiyi kime bırakacaktı; ana yok, baba yok, ata yok başlarında.

4. Bu hikâyeyi Tahir'in kendi içinde yaşadığı ruhsal çatışmayı çözüme kavuşturacak şekilde en az üç cümleyle devam ettiriniz. (Hikâyeyi tamamlamak zorunda değilsiniz.) (10 puan)

Bu sorunun tek bir cevabı yoktur. Öğrencilerden, Tahir'in yaşadığı çatışmayı belirleyip bu çatışmayı çözüme kavuşturacak en az üç cümlelik kısa bir hikâye metni yazmaları beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

1. Düşündü taşındı. Bir fabrikada işçi olarak işe girebilirim, dedi. Çocuklarını da birkaç ay sonra düzenini kurunca yanına almaya karar verdi. Şimdilik şehirdeki halasının yanında kalacaktı.
2. Biraz düşünüp taşındıktan sonra tarlasını satmaya karar verdi. Satıp şehirden küçük bir ev aldı. Bir müddet sonra Zeynep ve çocuklarını da yanına aldı. Çok çalıştılar ama sonunda meyvesini de yediler.

5. Bu parçadaki altı çizili deyimın anlamını yazınız. Bu deyimi bir cümlede kullanınız. (14 puan)

Anlamı:

Örnek cümle:

Öğrencilerden, bu parçada altı çizili olarak verilmiş deyimın anlamını bağlamdan hareketle tahmin etmeleri ve bu deyimi bu parçadaki anlamlarına uygun en az bir cümlede kullanmaları beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

Anlamı: Bir işte herhangi bir zorluk karşısında sarsılmamak, konumunu kaybetmemek, güçlü olmak.

Örnek cümle: Ahmet'in böyle zor işlerde bile sırtı yere gelmez, mutlaka başarılı olurdu.

6. Rasim Çavuş, geçmişin tüm izlerini taşıyan, derme çatma evinde tek başına yaşıyordu. Yine sıradan bir günün akşamında, aynanın karşısından geçerken kendisine baktı. Saçı sakalının birbirine karıştığını ve yüzündeki tüm çizgilerin belirginleştiğini görmüştü. Baktığı bu ayna, bu ev; yaşadığı hayatı tüm gerçekliğiyle yüzüne vurmuştu. O, aynanın karşısındaiken güneş, kırık dökük ve bir hayli küçük olan pencereden kaybolmuş, evin yarı aydınlık odaları karanlığa mahkûm olmuştu.

Bu parçadaki olay örgüsü ve mekân unsurları düşünüldüğünde Rasim Çavuş'un nasıl bir ruh hâline sahip olması beklenir? Sebebiyle birlikte yazınız. (12 puan)

Öğrencilerden, bu parçadaki olay ve mekân unsurlarını düşünerek Rasim Çavuş'un nasıl bir ruh hâline sahip olabileceğini ve bunun sebebini yazmaları beklenmektedir.

Örnek cevaplar:

1. Rasim Çavuş karamsardır. Çünkü yaşadığı ev karanlık, kasvetli ve boğucu bir yerdir.
2. Rasim Çavuş üzüldür. Çünkü aynaya baktığında yaşlandığını görür.
3. Rasim Çavuş yaşadığı hayattan bıkmıştır. Bu yaşadığı evin karanlığından ve boğuculuğundan anlaşılmaktadır.

7. Sanayileşmeyle birlikte kurulan fabrikalar, beraberinde çevre sorunlarını da getirmiştir. Sanayileşmenin yol açtığı bu sorun, fabrikaların yanlış bir bölgede konumlanmasından kaynaklanmaktadır. Verimli tarım arazilerine kurulan sanayi tesislerinin katı, sıvı ve gaz atıklarını kontrolsüz bir şekilde doğaya bırakmaları; toprak, hava ve su kirliliğine yol açmaktadır. Bununla birlikte ekilebilir tarım alanı azaldığı için tarımdan elde edilen gelir de düşmektedir. Sanayileşmenin yol açtığı diğer bir sorun da sanayi kuruluşlarının çarpık kentleşmeye sebep olmasıdır. Bu durum da altyapı, içilebilir suya ulaşma, ulaşım gibi sorunlara yol açmaktadır.

Bu parçadaki savunulan düşüncenin karşıtını belirleyiniz ve karşıt düşüncüyü savunacak biçimde bir metin yazınız. (20 puan)

Öğrencilerden, bu parçada savunulan düşünceye karşıt olacak bir biçimde düşünce geliştirmeleri ve bu düşüncüyü bir metin şeklinde yazmaları beklenmektedir.

Örnek cevap:

Sanayileşme sayesinde üretilen ürünlerin sayısı arttığı için fiyatları düşmektedir. Yeni iş alanları ortaya çıktığı için işsizlik azalmaktadır. Tarımsal alandaki makineleşmeyle beraber tarımdan elde edilen verim artmaktadır. Üretilen modern cihazlar sayesinde hastalıkların tedavisi kolaylaşmaktadır. Sanayileşmeyle beraber gelişen ve büyüyen ekonomi ülkelerin küresel bir güç hâline gelmesini sağlamaktadır.

8. Ayakkabıya batırdığı iğneyi sinirli sinirli çekerek geçirdi, balmumuyla mumlanmış ipe asılıp gerdi. Durup etrafına bakındı. Tam karşısındaki hasır iskemlede oturan kalfası, dikişini çoktan bitirdiği ayakkabının ağzını kapamak için uğraşıyordu.

Bu parçadaki sıfat-fiillerden ikisini belirleyip yazınız. (12 puan)

1.

2.

Öğrencilerden, bu parçadaki sıfat-fiillerden ikisini belirleyerek yazmaları beklenmektedir.

Cevaplar:

batırdığı, mumlanmış, oturan, bitirdiği

**SINAV BİTTİ.
CEVAPLARINIZI KONTROL EDİNİZ.**